

Asia: VN/12531/2021

LAUSUNTOPYYNTÖ VAMMAISPALVELULAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUKSESTA

Lausunnonantajan tausta

1. Vastaaajan taustaorganisaatio

Kunta [Urjalan kunta / Vanhus- ja vammaisneuvosto]

Yleistä hallituksen esitysluonnoksesta

2. Ovatko esitysluonnoksen pykälät selkeitä?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

3. Tukevatko pykälien perustelut hyvin lain soveltajaa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

4. Vahvistaako esitys vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

5. Lisääkö esitys vammaisten henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

6. Parantaako esitys vammaisen henkilön mahdollisuuksia saada yksilöllisen tarpeensa mukaisia palveluita vamman tai sairauden laadusta riippumatta?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

7. Mitä haluaisit ehdottomasti säilyttää esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

§7 Valmennus ja tuki. Esitämme §7 nimen muuttamista seuraavasti:

-Henkilökohtaisen valmennuksen, tuen- ja ohjauksen palvelut.

§1 kohta 4, muutettavaksi seuraavasti:

-Tavanomaisessa elämässä suoriutumisessa, päivittäisissä toimissa, vapaa-ajan toimissa, tai sosiaalisissa osallistumisissa, opiskelussa ja työssä. Esitämme §4 momentti muutettavaksi seuraavasti:

-Henkilökohtaisen valmennuksen, tuen ja ohjauksen palveluun tavoitteet ja sisältö sekä välttämätön määrä, kesto ja toteutustapa on määriteltävä vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

2.

-

3.

-

8. Mitä haluaisit ehdottomasti poistaa tai muuttaa esityksessä ja miksi (asiakokonaisuus, pykälä, kohta perusteluissa tms.)? Mainitse avovastauksessa (lyhyesti) enintään kolme asiaa.

-

1.

Oikeusvaikutusten ja lain selkeyden näkökulmasta on välttämätöntä, että pykälässä nimenomaisesti mainitaan, että työnantajamallilla toteutettavassa henkilökohtaisessa avussa on kysymys työsopimuslain mukaisesta työsuhteesta työnantajan ja työntekijän välillä. Lain selkeyden näkökulmasta on tärkeää, että työnantajamallista on säädetty nimenomaisesti omassa lakipykälässä, jolloin erityiskysymykset työnantajamallissa selkeyttävät sääntelyä. Selkeyttä lisää myös se, että pykälätasolla on kirjoitettu edellytykseksi työnantajamallin käyttämiseksi, että työnantajaksi ryhtyvän henkilön on kyettävä vastaamaan työnantajan velvollisuuksista ja hän suostuu toimimaan työnantajana. Neuvontatehtävien sisältöä ja toimeenpanevien viranomaisten velvoitteita niissä tulisi tarkentaa. Viittaamme tältä osin valtioneuvoston apulaisoikeuskanslerin 22.12.2016 antamaan päätökseen (dnrot OKV/882–884/1/2015). Käytännössä ohjaus- ja auttamistehtävän sisällöstä ja

laajuudesta on hyvin erilaisia näkemyksiä viranomaisissa. Apulaisoikeuskansleri katsoo, että velvoitteella on olemassa yleisempää neuvontaa käsittävä ydin, minkä lisäksi tehtävä laajenee ja/tai syvenee sen mukaan, minkälaista ohjausta ja apua vaikeavammaisen henkilön arvioidaan tarvitsevan. Hän toteaa, että vammaislainsäädännön uudistamisen valmistelussa on syytä kiinnittää huomiota ohjaus- ja auttamistehtävää koskevien säännösten selkeyteen, tehtävän sisältöön sekä sen oikeudelliseen luonteeseen ja kyseisten seikkojen lainsäädännölle asettamiin vaatimuksiin. Velvoitteen selkeämpi määrittely ehkäisisi erilaisia tulkintoja, mikä parantaisi työnantajana toimivien vaikeavammaisten yhdenvertaisuutta toisiinsa nähden. Riittävä, oikea-aikainen ja asianmukainen ohjaus- ja neuvonta mahdollistaa työnantajajuuden edellytykset ja mahdollistaa usean vaikeavammaiset toimimisen työnantajana. Tämä ehkäisee myös vammaisten henkilökohtaisen avun käyttäjien valumista palvelumalleihin ja näin myös kustannuksen tarkoituksetonta nousua. Perusteluissa olisi hyvä huomioida digitalisaation ja muiden teknistoteuttamisen tukemiseksi. Kunnan korvattaviksi kohtuullisiksi kuluiksi tulee huomioida perusteluissa myös työehtosopimuksen asettamat lakisääteiset velvoitteet työnantajalle, kuten esim. HetaTES:sin ryhmähenkivakuutus, jota ei ole mainittu yksityiskohtaisissa perusteluissa. Tältä osin viittaamme Vaasan hovioikeuden 19.1.2021 (2:2121) antamaan ratkaisuun. Muina kohtuullisina kuluina tulisi myös perusteluihin kirjata velvollisuus korjata välttämättömät työsuojelun, terveysturvallisen työn teon edellytyksiä turvaavien työnantajalle koituvien kulujen korvaaminen. Tällaisia kuluja voivat aiheuttaa muun muassa erilaisten suojavälineiden käyttö sekä tilanteissa, joissa avustaja on läsnä ympäri vuorokauden kotiin tehtäviä järjestelyitä työlainsäädännön edellyttämien lepoja ruokataukojen ajaksi, jotka synnyttäisivät muutoin tilanteessa kohtuutonta taloudellista rasitusta vammaiselle työnantajalle. Tällaisia kuluja voivat olla esim. ruokailusta ja tauoista aiheutuvien välttämättömien olosuhteiden järjestäminen.

2.

-

3.

-

9. Ottaako esitys riittävästi huomioon vammaisten lasten tarpeet?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Toivomme vammaisten sekä harvinaissairaiden lasten osalta riittävää huomioonottamista.

10. Voidaanko esityksen mukaisilla palveluilla vastata kattavasti hengityshalvauspotilaiden palvelutarpeisiin?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

Soveltamisala

11. Onko lain soveltamisala tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Soveltamisen tulee olla selkeää ja ymmärrettävää yksittäisille ihmisille, kuin viranhaltijoille.

Palvelut

12. Ottavatko valmennusta, henkilökohtaista apua ja erityistä tukea koskevat säännökset kokonaisuutena arvioiden riittävästi huomioon eri tavoin vammaisten henkilöiden tarpeet?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Sanamuotoja tulee muuttaa saavutettavammaksi.

13. Onko valmennusta koskevien pykälien (7-8 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

14. Esityksessä ns. kuntouttavan varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalvelulain mukaisena valmennuksena edellyttää palvelun maksuttomuudesta säätämistä varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa ja kuntien menettämän asiakasmaksutulon korvaamista kunnille vuosittain osana tähän esitykseen käytettävissä olevaa valtionosuutta.

Onko varhaiskasvatuksen järjestäminen vammaispalveluna tarkoituksenmukaista?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Katsomme palvelun tuottavuuden vammaispalveluiden osalta erityislasten edun mukaiseksi.
Huomioon ottaen lapsen erityistarpeet ja muut arkea tukevat palvelut vammaispalvelun nojalta.

15. Onko henkilökohtaista apua koskevien pykälien (9-11 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

16. Onko erityistä tukea koskevien pykälien (12-13 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

17. Onko erityisestä osallisuuden tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 1 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

18. Onko tuetusta päätöksenteosta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 2 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Näistä jokainen on oma palvelunsa, jolla on omat tavoitteensa, myöntämisedellytyksensä ja sisältönsä. Erityisen tuen alle on myös koottu kolme erillistä palvelua. Näitä palveluita ei tule nähdä toistensa vaihtoehtoina tai katsoa toisen niistä sulkevan pois jonkun toisen myöntämisen, vaan vammaisella henkilöllä tulee yksilöllisten tarpeidensa perusteella olla oikeus kaikkiin niihin palveluihin.

19. Onko vaativasta moniammatillisesta tuesta tarpeellista säätää palveluna (12 § 2 mom. 3 kohta)?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

20. Onko asumisen tuen pykäläkokonaisuus (14-17 §) tarpeenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

On erittäin tärkeää vahvistaa 14§ niin, että asumisen tuki järjestettäisiin ensisijaisesti vammaisen henkilön itsevalitsemaan asuntoon ja asuinpaikkaan.

21. Onko säännös vammaisten lapsen asumisesta kodin ulkopuolella tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

22. Onko lyhytaikaista huolenpitoa koskeva pykälä (18 §) sisällöltään tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

23. Onko päivätoiminnasta (19 §) tarkoituksenmukaista säätää vammaispalvelulaissa?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

-

24. Onko tarkoituksenmukaista, että työtoiminnasta ja työllistymistä tukevasta toiminnasta ei säädetä vammaispalveluissa, jos niistä säädetään sosiaalihuolto- tai muussa laissa?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Kun sovelletaan eri lakeja, tulee ottaa huomioon yksilöllisen tarpeen ja avun saaminen ilman tulkintavaroja.

25. Onko liikkumisen tuen toteuttamistapoja tarpeellista monipuolistaa 22 §:ssä ehdotetulla tavalla?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Tulee ottaa huomioon yksilöllinen tarve.

26. Mikä on näkemyksenne liikkumisen tuen määrää (23 §) ja laajuutta (24 §) koskevista säännöksistä?

Tässä korostuu yksilöllisen tarpeen huomioiminen, riippuen siitä onko henkilö opiskelija, työssäkäyvä, ikäihminen tai lapsi.

27. Onko taloudellista tukea koskeva pykälä (25 §) tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Taloudellisen tuen osalta tulee ottaa huomioon erilliset kustannukset, jotka syntyvät sairaudesta tai vammasta, sekä kulut kokonaisuudessaan.

28. Vammaispalvelulaki käsitellään eduskunnassa syksyllä 2022. Tavoitteena on lain voimaantulo 1.1.2023. Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus antaa hyvinvointialueille aikaa lain toimeenpanoon. Alkuvaiheessa päätösten muuttaminen uuden lain mukaisiksi vaatii paljon taloudellisia- ja henkilöstövoimavaroja. Tämän vuoksi uudet erityistä osallisuuden tukea ja tuettua päätöksentekoa koskevat säännökset tulevat voimaan vasta 1.1.2025.

Helpottavatko voimaantulo- ja siirtymäsäännökset (33 ja 34 §) lain toimeenpanoa?

Eivät

Perustele tarvittaessa kantasi

Siirtymäajan ja hyvinvointialueiden alkuvaiheiden myötä on varmistettava moneltakin osa-alueelta selkokieliset ohjeet viranhaltijoille hyvinvointialueille, kun palveluja käyttäville. Siirtymäaikana on pidettävä riittävää tiedotusta yllä avoimesti.

Kehitysvammalaki

29. Vastaavatko kehitysvammalain (muutettuna) voimaan jäävät itsemääräämisoikeuden vahvistamista ja perusoikeuksien rajoittamista koskevat säännökset riittävästi väliaikaiseen sääntelyn tarpeeseen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi

Puhevammaisten itsemääräämisoikeuden kommunikoinnin ymmärtämisen turvaamiseksi konsultointia tulee herkästi käyttää, jotta itsemääräämisoikeus syntyy.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

30. Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

Lakia rakentamassa tulee ottaa huomioon, että valtaosa palveluiden käyttäjistä on jo valmiiksi erilaisten sosiaaliturvien varassa. Onko tarkoituksenmukaista laskuttaa, ja lasku maksetaan verovaroista? Esitämme maksuvapautusta esim. toimeentulotuen piirissä oleville.

31. Onko ehdotus vammaisen lapsen kodin ulkopuolisesta asumisesta perittävästä maksusta mielestäsi onnistunut?

Kyllä

Mikäli vastasit Ei, miten säätäisit maksun perusteista?

Huomioon ottaen perheen tulot, ja taloudellinen tilanne.

Esityksen vaikutukset

32. Antavatko esityksen arvioidut ihmisvaikutukset (vammaiset lapset ja aikuiset, iäkkäät henkilöt) oikean kuvan uudistuksen vaikutuksista?

Eivät pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi

-

33. Onko arvio esityksen kustannus- ja henkilövaikutuksista mielestänne realistinen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi

Jo tiedossa oleva hoitohenkilökunta vaje varhaiskasvatuksen, sekä opettajapula laittavat miettimään mistä henkilöstöresurssit löytyvät.

34. Muut vapaamuotoiset huomiot esityksestä.

-

Kinnunen Petra

Urjalan kunta, Vanhus- ja vammaisneuvosto - Urjalan kunnan Vanhus- ja vammaisneuvosto.